

ЗАДРУГАРСТВО

Традиција задругарства у нашој земљи је дубоко укоренења. Почеци датирају из 1894. године са оснивањем прве задруге у селу Вранову које се налази у близини Београда. Она је настала по оснивању првих задруга у европским земљама како би се сиромашан сељак одбранио од зеленаша. Већ наредне године, основан је Савез српских земљорадничких задруга. Те 1895 године наш савез је у Лондону са још десетак националних задружних савеза био један од оснивача ИСА (Међународног задружног савеза). Земљорадничке задруге су увек имале позитиван утицај како на развој пољопривреде, тако и на побољшање услова живота на селу. Сељаци удружени у задруге и село, увек су представљали економски основац када је држави било тешко. Задруге су преко државе обезбеђивале сељаку повољне кредите, вршиле су откуп млека, откуп товне јунади и пласирали како на наше тако и на светско тржиште, откуп ратарских производа, воћа и поврћа и сељацима су давали новчана средства или робу по тадашњим тржишним вредностима. Преко задруга, сељаци су услужно могли да користе како пољопривредну механизацију, тако и млинове, мешаоне и слично. Могли су повољно да набављају семенски материјал као и остали репроматеријал неопходан за сезонску пољопривредну производњу. Задруге су представљале (а и представљају) добру спону - везу између сељака и Пољопривредних стручних служби, Института и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и преко њих се преносио трансфер знања и реализација аграрне политике до самог пољопривредног произвођача.

Данас, економска криза је захватила нашу земљу и све гране привреде, а самим тим и сељака и задругарство. Задруге се све мање баве основним делатностима како би нашле начина да преживе. Такође, на негативан тренд задруга утиче и појава нових пословних партнера, сељака. Све то заједно утиче да број задруга у нашој земљи опада. Данас је важно да се тренд затварања задруга заустави и да се подстакне формирање нових задруга. Оне се данас више баве трговином (продајом приплодног материјала, продајом неопходног репроматеријала преко пољопривредних апотека...), а и учествују у остваривању субвенција за пољопривредне произвођаче која су наменски намењена од стране Министарства пољопривреде. Има и позитивних помака у нашем задругарству. По угледу на развијене земље, формирају се и уско специјализоване задруге које су прилагођене региону у коме се налазе (сточарске, воћарске, повртарске...)

Задруге треба да представљају незаменљиви облик организовања пољопривредних произвођача. Преко њих треба да се остварују инвестиције, набавка средстава за пољопривреду, кредити за текућу производњу, уговарање и преузимање робе за тржиште... Преко задружних савеза и задруга треба организовати производњу задругарима и пласман производа и бавити се заштитом њихових интереса.

Из свега наведеног, можемо закључити да је постојање задруга важно ради опстанка фармера на тржишту и спречавања њиховог банкротства и пропадања. Оне ће омогућити успешнима да буду још већи и профитабилнији. Без задруга, сељаци су препуштени стихији тржишта, разним накупцима и прекупцима који без рада односе профит. Држава би морала да пружи већу помоћ задругама које треба да буду економски стожери у сеоским срединама.

ЗНАЧАЈ ЈЕСЕЊЕ СЕТВЕ КРМНОГ БИЉА У СТОЧАРСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

Сточарска производња је приоритетно и дугорочно опредељење сваког пољопривредног произвођача. Да би се реализовала сточарска производња, један од најзначајнијих услова је обезбеђење довољних количина квалитетне сточне хране. Концепт производње сточне хране у условима интензивне сточарске производње треба да се заснива на принципу максималног коришћења природних ресурса, земљишта, воде и сунчеве енергије.

Јесењом сетвом крмног биља-озиме грахорице, озимог сточног грашка може се обезбедити квалитетна и рана кабаста сточна храна. Обе врсте представљају веома вредну компоненту у исхрани свих врста и категорија домаћих животиња, јер поседују квалитетан хемијски састав суве материје, односно висок садржај силових протеина.

Озими грашак и грахорица су одличан предусев за све гајене биљке. Захваљујући симбиози са коренским квржичним бактеријама, способним да непосредно усвајају атмосферски азот, обе врсте остављају велике количине азота у земљишту.

Основну обраду земљишта за ове културе треба обавити на исти начин као и за озиму пшеницу.

Неопходно је да се предсетвом припремом обезбеди добра поравнатост земљишта, чиме се доводи до равномерног распореда семена у сетвом слоју, као и до лакше и квалитетније косидбе.

Битан утицај за остварење приноса озимог сточног грашка и грахорице има благовремена примена минералних ђубрива у одговарајућој дози. Дозе се крећу око 45 кг./ха. азота и по 60-80 кг./ха. фосфора и калијума, које се обично уносе током предсетвене припреме земљишта.

Сматра се да је оптималан рок за сетву ових култура октобар, чиме се обезбеђује да биљке улазе у зимски период добро припремљене. Сточни грашак и грахорица могу да се гаје као чисти усев или у смеси са стрним житима. У првом случају потребна количина семена за сетву износи 150 кг./ха. грашка, односно 120 кг./ха. грахорице. Ако се ове културе сеју заједно са стрницама, доћи ће до мањих полегања и добиће се квалитетнији принос зелене масе. Тада је потребно наведеној количини семена грашка или грахорице додати између 30 и 35 кг./ха. најчешће пшенице, јечма или овса.

Грашак и грахорица се сеју житним сејалицама, уз међуредни размак од 12,5 цм. и на дубину између 4 и 5 цм. После сетве се препоручује ваљање.

Најпознатија сорта озимог сточног грашка је НС-пионир а озиме грахорице НС-неопланта. Ове сорте поседују изврсну одпорност на ниске температуре у зимском периоду.

Озими сточни грашак НС-пионир постиже стабилне приносе од 40-45 т./ха. зелене крме или 8 т./ха. сена, уз око 22% силових протеина у сувој материји. Приноси зелене крме озиме грахорице Неопланта се креће око 40 т./ха. зелене крме и око 8 т./ха. сена одличног квалитета.

Уколико се озими сточни грашак и озима грахорица искоришћавају за зелену крму, треба их косити у доба образовања првих махуна. У случају да се грашак и грахорица сеју здружено са стрним житима, не би смело да дође до њиховог класања односно метличења. Најбољи квалитет суве материје (сена) обезбеђује се кошењем током пуног цветања и наливања доњих махуна, односно током класања и метличања, али и не цветања стрница. Косидбу грашка и грахорице ради справљања силаже треба вршити у време пуног образовања махуна, када је садржај силових протеина у сувој материји највиши.

Производња усева који омогућавају довољну количину кабасте хране у раном пролећном периоду је веома значајна у исхрани стоке. Значај јесење сетве крмног биља (озиме грахорице и грашка) дошло би се до јефтине сточне хране у рано пролеће, што би аутоматски утицало и на добит самих произвођача.

Величковић Виолеџа дигл. инј.

ОДРЖАНА ТРЕЋА РЕГИОНАЛНА ИЗЛОЖБА ВОЋА И ГРОЖЋА

По традицији и ове године пољопривредна служба Космај-Младеновац, организовала је изложбу воћа и грожђа 11. 9.2009. год. на градском тргу у Младеновцу. Општина Младеновац наставља традицију организовања овако значајне манифестације, а воћари Младеновца, Лазареваца и Сопота могућност презентације својих производа. Ове године узело је учешће 58 излагача из општина Младеновац, Лазаревац и Сопот са преко 350 изложених гајбица прелепог и укусног воћа и грожђа.

Награђена су по три произвођача за воћне врсте; јабуку, крушку, брескву и шљиву а код грожђа по три произвођача за беле и обојене сорте. Фонд награда био је богат: уручена су новчана средства, пехари, дипломе и захвалнице. Одлуком стручне комисије награђени су следећи произвођачи по воћним врстама.

- Јабука: прво награђен- Мијаиловић Зоран из Дубоне са 10.000 дин.
друго награђени - Миловановић Дејан из Дубоне са 6.000 дин.
треће награђени - Живановић Драган из Велике Крсне са 4.000 дин.
- Крушка : прво награђени - Петровић Дејан из Малог Пожаревца са 10.000 дин.
друго награђени - Ивановић Милан из Шепшина са 6.000 дин.
треће награђени - Мијаиловић Миланче из Вел.Крсне са 4.000 дин.
- Бресква : прво награђени- Младеновић Предраг из Дубоне са 10.000 дин.
друго награђени -Петровић Драгослав из Дубоне са 6.000 дин.
треће награђени- Глишић Радосав из Дубоне са 4.000 дин.
- Шљива : прво награђени -Павловић Душан из Дубоне са 10.000 дин.
друго награђен -Мирковић Славко из Барошевца са 6.000 дин.
треће награђени -Јовановић Микица из Дубоне са 4.000 дин.
- Беле сорте грожђа: прво награђен- Прокић Саша из Дубоне са 10.000 дин.
друго награђени- Панић Стојан из Дубоне са 6.000 дин.
треће награђени -Милојевић Милован из Зеока са 4.000 дин.
- Обојене -црне сорте: прво нагр.-Јанковић Радослав из Дубоне са 10.000 дин
друго нагр.- Тодоровић Славица из Дубоне са 6.000 дин.
треће награ. -Мартиновић Зоран из Зеока са 4.000 дин.

Поред изложеног воћа и грожђа ова манифестација је програмски обогата излагањем опреме у служби воћарске производње, извођењем културно уметничког програма као и дегустација воћа. Ова изложба је била веома посећена, разгледало је преко 2.500 грађана. Изложба је одржана под покровитељством Министарства пољопривреде, Скупштине града Београда и градске општине Младеновац.

Глишић Драгољуб дип.инг.

МИНИ МЛЕКАРЕ

Последњих десетак година у Европи постоји тренд отварања малих (мини) млекара које прерађују од 500 – 5000 л млека на дан. Ове млекаре користе млеко најчешће са сопствених фарми али исто тако купују млеко од комшија и других фармера и прерађују у сопственим погонима. Производи у тим млекарама у највећем броју случајева јесу сиреви, павлаке, јогурт.

Сврха подизања мини млекара као породичан бизнис јесте остварење већих прихода и запошљавање сопствене радне снаге.

Користећи искуство развијенијих земаља, можемо закључити да су резултати оваквих погона задовољавајући, то јест остварује се добар финансијски резултат у односу на продају сировог млека великим млекарама.

Шансу за рад оваквих млекара имају сви фармери, а нарочито афирмисани већи произвођачи млека који су препознатљиви на „ малом” тржишту тако да бренд који имају у производњи сировог млека могу преточити у бренд за производњу млечних производа.

Познато је да купци радије купују од оних произвођача које добро познају, и у које имају поверење.

На основу овога може се констатовати да производи који имају одређено географско порекло лакше и скупље се продају од производа које производе велики прерађивачи.

Из горе наведеног може се закључити да овакве мале млекаре имају будућност на овом нашем тржишту, те се изградња оваквих млекара узима као сигуран бизнис.

Радовановић Бранислав дигл. инј

ЗАШТИТА СЕМЕНА ПШЕНИЦЕ И ЈЕЧМА ОД ПАРАЗИТА КОЈИ СЕ ПРЕНОСЕ СЕМЕНОМ

При планирању остварења солидних приноса жита основни услов за то јесте сетваздоровог семена декларисаног квалитета. При томе треба имати у виду да ако овај услов није испуњен сва остала улагања могу бити узалудна. Према томе, прво опредељење након одлуке о гајењу жита јесте избор квалитетног семена, одговарајуће сорте.

Током клијања и ницања, а и касније, семе и млада биљка, морају бити заштићени од болести и инсеката.

У колико се одлучите за сетву семена своје пшенице или јечма (из амбара), треба да знате да се више болести преноси семеном и то:

- главница пшенице (*Tilletia tritici*)
- гар пшенице и јечма (*Ustilago spp*)
- трулеж корена пшенице и јечма (*Fusarium spp*)
- пегавост листа (*Pyrenophora graminace*)

Основна мера заштите од ових болести је третирање семена званично регистрованим препаратима који обухватају заштиту семена од свих наведених болести, придржавајући се упутства за примену :

- PANOCTINE 35 –LS (200ml/100 kg)
- DIVIDEND 030-FS (200ml/100 kg)
- VINICIT-S (200ml/100 kg)
- VITAVAX 200 – FF (300ml/100 kg)
- ROYAL-FLO (230ml/100kg)

Љиљана Крсмановић дигл. инј